

Черепковецький ДНЗ

**Інклюзивна освіта.
Рекомендації для педагогів
(консультація)**

**Вихователь-методист:
Чорней Н.І.**

Кожна людина, незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, має право на одержання освіти, якість якої не різниться від якості освіти здорових людей

Цей принцип, що відбитий у низці міжнародних документів, покладений в основу організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами, котре впроваджується з метою реалізації їхнього права вибору навчального закладу та форми навчання за місцем проживання із забезпеченням усіх необхідних для цього умов.

Інклюзивне навчання — це система освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, яка передбачає навчання в умовах загальноосвітнього закладу.

З метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти інклюзивні освітні заклади повинні адаптувати навчальні програми та плани, методи та форми навчання, використання існуючих ресурсів, партнерство з громадою до індивідуальних потреб дітей з особливими освітніми потребами.

Інклюзивна освіта

Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами, зокрема дитини з особливостями психофізичного розвитку, в умовах загальноосвітнього закладу. Інклюзивне навчання забезпечує доступ до освіти дітей з особливими потребами у загальноосвітніх школах за рахунок застосування методів навчання, що враховують індивідуальні особливості таких дітей. В основу інклюзивної освіти покладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей; забезпечує рівноцінне ставлення до всіх людей, але створює спеціальні умови для дітей з особливими потребами. Отримані поза соціумом знання і вміння не могли допомогти дітям з особливими освітніми потребами цілковито адаптуватися в суспільстві, підготуватися до подолання неминучих життєвих труднощів, а, отже, реалізуватися в повній мірі як рівноправні і повноцінні члени суспільства.

Інклюзія базується на концепції «нормалізації», в основі якої – ідея, що життя і побут людей з обмеженими можливостями мають бути якомога більше наближені до умов і стилю життя усієї громади. Принципи «нормалізації» закріплені низкою сучасних міжнародних правових актів: Декларація ООН про права розумово відсталих (1971), Декларація про права інвалідів (1975), Конвенція про права дитини (1989) та ін. Зокрема, Декларація ООН про права розумово відсталих є першим нормативно-правовим документом щодо визнання осіб з порушеннями психофізичного розвитку суспільно повноцінною в соціальному сенсі меншиною, яка потребує соціального та правового захисту.

Особливості інклюзивної дошкільної освіти

Аналіз закордонної практики свідчить, що інклюзивна освіта передусім є можливістю для дітей з нерізко вираженими вадами психофізичного розвитку. Це, зокрема, окремі форми затримки психічного розвитку, певні мовленнєві відхилення, зниження слуху чи зору, нескладні опорно-рухові вади, порушення емоційно-вольової сфери. Якщо такі діти мають збережений інтелект, самостійно себе обслуговують, адекватно контактують з однолітками, мають сімейну підтримку, то, за умов фахового психолого-педагогічного супроводу, вони цілком можуть засвоювати культурний досвід у середовищі здорових однолітків. Згідно з Концепцією розвитку

інклюзивного навчання в Україні здійснюється активний пошук та впровадження ефективних шляхів соціальної взаємодії дітей, що потребують корекції психофізичного розвитку, із їхніми здоровими однолітками. Найпершими, хто помічає проблеми та труднощі у розвитку дитини є батьки, лікарі-педіатри, вихователі. Тому дуже важливо, щоб вони не зволікали, не чекали на спонтанне усунення вади, а звернулися до фахівців.

З метою реалізації інклюзивної освіти вихователі повинні вміти:

- здійснювати моніторинг розвитку дітей, що мають труднощі у засвоєнні знань, різних видів діяльності та адекватно оцінювати причини, якими спричинено ці труднощі.

- своєчасно виявити відхилення у розвитку дошкільників та під керівництвом корекційного педагога брати участь у здійсненні правильного психолого-педагогічного супроводу дітей, що потребують корекції психофізичного розвитку;

- здійснювати індивідуальний та диференційований підхід до вихованців з вадами психофізичного розвитку;

- формувати готовність здорових дошкільників до позитивної спільної взаємодії з однолітками, що потребують корекції психофізичного розвитку;

- проводити роботу з батьками щодо надання їм правдивої інформації про осіб з порушенням психофізичного розвитку.

Поза всяким сумнівом, компетентність вихователів є однією з умов ефективності дошкільної освіти. Результати досліджень багатьох науковців засвідчують, що розумовий, емоційний і соціальний розвиток дітей з психофізичними вадами прямо залежить від позитивного ставлення до них, їх розуміння та прийняття педагогами, батьками і здоровими дітьми. Сприятливе соціальне та розвивальне середовище є однією з вихідних умов розв'язання проблем інклюзивної освіти. Тому забезпечення такого середовища одне із завдань психолого-педагогічного супроводу дітей, що потребують корекції психофізичного розвитку. Педагоги дошкільного закладу мають передусім формувати позитивне ставлення здорових вихованців до дітей з психофізичними вадами, прийоми адекватної взаємодії, емпатії.

Ця робота здійснюється за допомогою таких методів:

а) бесіда,

б) переконання,

в) розгляд проблемних ситуацій,

г) сюжетно-рольові ігри,

д) перегляд спеціально відібраних відеосюжетів.

Оскільки дитина-дошкільник - це відзеркалення сім'ї, то відповідну роботу потрібно провести і з батьками здорових дітей, формуючи у них позитивне ставлення до перебування у групі дітей з особливими потребами. Отже, інклюзивна дошкільна освіта - це одна із реалій нашого життя. Проте, потрібно пам'ятати, що її ефективність залежить від багатьох умов, головною з яких є комплексний психолого-педагогічний супровід.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ З ДІТЬМИ, ЩО МАЮТЬ ОБМЕЖЕНІ МОЖЛИВОСТІ ЗДОРОВ'Я

Вихователям:

- по-доброму, турботливо ставитися до дітей з обмеженими можливостями здоров'я, показуючи приклад ставлення до таких дітей іншим вихованцям, створювати умови для їх гарного самопочуття і розвитку у дитячому садку;
- планувати і здійснювати індивідуальний підхід у всіх видах діяльності з урахуванням діагнозу дітей з обмеженими можливостями здоров'я;
- залучати дітей з обмеженими можливостями здоров'я до ігор у маленьких підгрупах, до загальних хороводних та імітаційних ігор, парних доручень, розвиваючи їх інтерес до спілкування з однолітками і збагачуючи досвід таких дітей;
- учити дітей з обмеженими можливостями здоров'я мити, витирати руки й обличчя рушником, знімати і надягати одяг, доглядати за ним, правильно сидіти за столом і користуватися столовими приборами, складати іграшки на місце і підтримувати порядок, розвиваючи навички елементарного самообслуговування та гігієни;
- співпрацювати з дітьми з обмеженими можливостями здоров'я у практичних справах (спільні ігри, трудові доручення, догляд за тваринами, рослинами тощо), сприяючи розвитку пізнавальної активності, допомагати дітям через спільну діяльність освоювати нові способи та прийоми дії;
- розвивати дрібну, артикуляційну та загальну моторику за допомогою пальчикової, артикуляційної гімнастики, чистомовок, масажу, загальнорозвивальних вправ, ігор і завдань.

Учителю-логопеду:

- проявляти увагу до дітей, створювати умови для гарного самопочуття й активності;
- здійснювати комплексний мовленнєвий розвиток, включаючи у роботу з дітьми з обмеженими можливостями здоров'я ігри та завдання на розвиток усіх компонентів мовлення (фонематичні процеси, лексичний і граматичний лад, зв'язне мовлення);
- розвивати слухову функцію (немовленнєвий, мовленнєвий слух і фонематичні процеси), зорово-просторову і рухову функції (загальну, артикуляційну, дрібну моторику);
- здійснювати розвиток розумової діяльності й емоційно-особистісної сфери.

Практичному психологу:

- приділяти особливу увагу психічному самопочуттю дітей з обмеженими можливостями здоров'я, збереженню їхнього психічного здоров'я;
- підвищувати активність дітей та їхню самостійність через індивідуальні групові заняття, спрямовані на розвиток навичок комунікативності;
- здійснювати інтелектуальний, соціально-психологічний й емоційно-вольовий розвиток дітей.

Інструктору з фізкультури:

- здійснювати диференційований підхід під час підготовки до занять (планувати індивідуальну роботу);
- створювати умови для гарного самопочуття дітей, що мають обмежені можливості здоров'я, попереджувати їх стомлюваність;
- розвивати загальну рухову активність дітей, що мають обмежені можливості здоров'я;

- розвивати різні види самостійної рухової діяльності з урахуванням рухових можливостей дітей, що мають обмежені можливості здоров'я;
- розвивати фізичні якості й рухові здібності: швидкість реакції, спритність, гнучкість, силу, витривалість, координацію;
- формувати у дітей з обмеженими можливостями здоров'я базові вміння і навички у різних іграх і вправах, елементи техніки виконання всіх основних видів рухів.

Музичному керівнику:

- створювати умови для прояву позитивних емоцій, гарного самопочуття дітей, що мають обмежені можливості здоров'я;
- здійснювати індивідуальний підхід у роботі з дітьми (зменшувати навантаження, давати посильні завдання);
- забезпечувати музичний розвиток, використовуючи у роботі рухливі ігри, ігрові завдання, рухи під музику, хороводні ігри, спів, слухання музики;
- залучати дітей, що мають обмежені можливості здоров'я, до святкових заходів, розваг, театральної діяльності, розвиваючи їхні творчі здібності.

Забезпечення права і комфортних умов на освіту дітей з обмеженими можливостями здоров'я в загальноосвітніх навчальних закладах, одержання освіти та участі в трудовій діяльності громадян, що відносяться до категорії «осіб з обмеженими можливостями здоров'я», є необхідною характеристикою демократичного цивілізованого суспільства. Розвиток сучасних інформаційних технологій, науково-технічний прогрес і глобальні зміни видів професійної діяльності різко розширили можливості соціальної інтеграції різних категорій дітей з відхиленнями в розвитку, поведінці, обмеженими можливостями здоров'я та особливими освітніми потребами. Люди, раніше приречені бути на утриманні держави, стають повноцінними членами суспільства. Кардинальне вирішення проблем забезпечення нормального розвитку і освіти даної категорії дітей вимагає суттєвих змін державної політики по відношенню до системи спеціальної освіти.

Інклюзивна освіта – перший крок до визнання ціннісної значимості і поваги до особистості кожної дитини, прийняття її індивідуальності й неповторності, забезпечення її подальшого повноцінного та гідного життя в суспільстві.

Сучасне громадянське суспільство неможливе без активного залучення всіх своїх членів у різні види діяльності, поваги прав і свобод кожної окремої людини, забезпечення необхідних гарантій безпеки, свободи і рівноправності.